

може да остане нѣкое прѣстѣпление неоткрито и прилично ненаказано. Само що е? Туѣ откритие може да се позабави . . .

— Да казватъ противниците туй, кое е, ами да казватъ и което не е? Седналъ си, да ми разпиравяшъ, синко, оная вечеръ за разнитѣ нови наредби у насъ, пакъ и сега ме кандърдисвашъ, че всичко отивало по медъ и масло и че всичко, даже и лошото, било полезно за насъ. Блазѣ ти, ако тѣѣ гледашъ на работитѣ! Свобода, ми казвашъ. Азъ пъкъ ти казвамъ, че гаче ли не сме добрѣ разбрали тая свобода и не можемъ да я оцѣнимъ, както трѣбва. Въ нея все има нѣщо неузнато. Страшна каша се е забъркала! Какво по-голѣмо зло отъ това, когато не може, както ми право каза ти одеѣ, да се узнае добрѣ, кой е правъ и кой — кривъ? Тогава мнозина лековѣрни и лоши хора ще се полѣжатъ и ще кажатъ: „Ще правимъ лошо: и тѣѣ душманитѣ все лошо ще пишатъ и ще приказватъ; хората не ще имъ вѣрватъ!“ . . . А пъкъ не трѣбва ли добритѣ хора да се похвалятъ, насърдчатъ и покажатъ на всички за примѣръ? . . .

— Че туй и сега става . . .

— Виждамъ! . . . Турцитѣ, до колкото знамъ, такива наредби нѣмаха.

— Нѣмаха, не мѡжеха да ги иматъ, па и надали нѣкога ще ги иматъ: Турция е неограничена деспотическа монархия. Султанътъ е пѣленъ господарь надъ всички и надъ всичко; той свободно разполага съ живота, имота и честъта на своитѣ окаяни подданици. Има и още много наши братя, които пѣшкатъ подъ неговото тиранско управление. Никой не може да му дири смѣтка. Но пъкъ на неговия животъ и свобода не би завидѣлъ и най-бѣдниятъ селянинъ: въ палата си стои обграденъ съ високи дебели стѣни и съ войски, и всѣка минута — денъ и ноцъ — трепере за живота си. Такива държави, като Турция, сѣ обречени на гибель. Рушветитѣ и прикрититѣ злодѣяния докараха Турция до тоя халъ . . .

— Синко, недѣѣ говори тѣѣ сербезъ за работи, които не знаешъ добрѣ! У турцитѣ имаше мерха метъ,